

558. *nr*

**KÉTNYELVŰ
KLASSIKUS
KÖNYVTÁR**

HAWTHORNE
NATHANIEL

**DR. HEIDEGGER
KISÉRLETE**

**DR. HEIDEGGER'S
EXPERIMENT**

60

**LANTOS · R · T ·
BUDAPEST
MUZEUM KÖRUT · 3 ·**

KÉTNYELVŰ KLASSZIKUS KÖNYVTÁR
60. SZÁM.

HAWTHORNE NATHANIEL

DR. HEIDEGGER KISÉRLETE

DR. HEIDEGGER'S EXPERIMENT

AZ EREDETI TELJES SZÖVEG ÉS HŰ MAGYAR FORDÍTÁSA

ANGOLBÓL FORDITOTTA
REICHARD PIROSKA

Országos Széchényi Könyvtár

BUDAPEST, 1925. LANTOS R.-T. KIADÁSA

h. eleg. 8.
558 mm

12212/60

M. N. MÚZEUM KÖNYVTÁRA
I. Nyomt. Művelődési
192 6 év. 72 sz.

DR. HEIDEGGER KISÉRLETE
DR. HEIDEGGER'S EXPERIMENT

Országos Széchényi Könyvtár

Dr. Heidegger's Experiment.

That very singular man, old Dr. Heidegger, once invited four venerable friends to meet him in his study. There were three white-bearded gentlemen, Mr. Medbourne, Colonel Killigrew, and Mr. Gascoigne, and a withered gentlewoman, whose name was the Widow Wycherly. They were all melancholy old creatures, who had been unfortunate in life, and whose greatest misfortune it was that they were not long ago in their graves. Mr. Medbourne, in the vigor¹) of his age, had been a prosperous merchant, but had lost his all by a frantic speculation, and was now little better than a mendicant. Colonel Killigrew had wasted his best years, and his health and substance, in the pursuit of sinful pleasures, which had given birth to a brood of pains, such as the gout, and divers other torments of soul and body. Mr. Gascoigne was a ruined politician, a man of evil fame, or at least had been so till time had buried him from the knowledge of the present generation, and made him obscure instead of infamous. As for the Widow Wycherly, tradition tells us that she was a great beauty in her day; but, for a long while past, she had lived in deep seclusion, on account of certain scandalous stories which had prejudiced²) the gentry of the town against her. It is a circumstance worth mentioning that each of these three old gentleman, Mr. Med-

Dr. Heidegger kísérlete.

Az öreg dr. Heidegger, ez a nagyon különös ember, egyszer meghívta négy tiszteletreméltó barátját, hogy keressék fel dolgozószobájában. Három férfiszakállu uriember volt: Medbourne ur, Killigrew ezredes és Gascoigne ur, meg egy hervadt urnő, kinek neve özvegy Wychery-né volt. Mindannyian mélabus, öreg teremtések, kik szerencsétlenek voltak életükben s kiknek legnagyobb szerencsétlenségük az volt, hogy nem feküdtek réges régen sirjukban. Medbourne ur élete teljében virágzó kereskedő volt, de mindenét elvesztette valami örült haszonvadászattal s most alig volt több a koldusnál. Killigrew ezredes elpazarolta legszebb éveit, egészségét és vagyonát bűnös gyönyörök hajhászásával, melyekből a kinok egész fajzata született, például köszvény, s a test és lélek más különböző gyötrelmei. Gascoigne ur tönkrejutott államférfiu volt, rosszhirű ember, vagy legalább is az volt, míg az idő el nem temette a jelen nemzedék tudomása elől és hirhedt helyett hirnév-nélkülivé nem tette. Ami özvegy Wychelynét illeti, a hagyomány azt beszéli, hogy nagy szépség volt a maga idején; de hosszú idő óta mély magányosságban élt bizonyos botrányos történetek miatt, melyek elidegenítették tőle a város nemességét. Említésre méltó körülmény, hogy e három öreg uriember mindegyike. Medbourne ur, Killigrew ezredes és Gascoigne ur, egykori szerelmesei voltak

bourne, Colonel Killigrew, and Mr. Gascoigne, were early lovers of the Widow Wycherly, and had once been on the point of cutting each other's throats for her sake. And, before proceeding further, I will merely hint that Dr. Heidegger and all his four guests were sometimes thought to be a little beside themselves, — as is not unfrequently the case with old people, when worried either by present troubles or woful recollections.

«My dear old friends,» said Dr. Heidegger, motioning³⁾ them to be seated, «I am desirous of⁴⁾ your assistance in one of those little experiments with which I amuse myself here in my study.»

If all stories were true, Dr. Heidegger's study must have been a very curious place. It was a dim, oldfashioned chamber, festooned⁵⁾ with cobwebs, and besprinkled with antique dust. Around the walls stood several oaken bookcases, the lower shelves of which were filled with rows of gigantic folios and blackletter⁶⁾ quartos, and the upper with little parchmentcovered duodecimos. Over the central bookcase was a bronze bust of Hippocrates,⁷⁾ with which, according to some authorities,⁸⁾ Dr. Heidegger was accustomed to hold consultations in all difficult cases of his practice. In the obscurest corner of the room stood a tall and narrow oaken closet, with its door ajar, within which doubtfully appeared a skeleton. Between two of the bookcases hung a looking-glass, presenting its high and dusty plate within a tarnished gilt frame. Among many wonderful stories related of this mirror, it was fabled that the spirits of all the doctor's deceased patients dwelt within its verge, and would stare him in the face whenever he looked thitherward. The opposite side of the chamber was ornamented with the full-length⁹⁾ portrait of a young

özvegy Wycherlynének s valamikor azon a ponton voltak, hogy elvágják egymás nyakát érette. És, mielőtt tovább megyek, jelezni akarom csupán, hogy dr. Heideggerről és mind a négy vendégéről azt gondolták olykor, hogy nincsenek egészen maguknál, — ami nem ritka eset öreg embereknel, kiket a jelen bajai vagy szomorú emlékek gyötörnek.

— Kedves öreg barátaim — mondta dr. Heidegger, miközben jelt adott, hogy leüljenek — nagyon óhajtanám az Önök segítségét ama kis kísérletek egyikénél, melyekkel itt dolgozószobámban szórakozom.

Ha minden történet igaz volna, dr. Heidegger dolgozószobájának nagyon furcsa helynek kellett lennie. Homályos, ódivatu szoba volt, pókháló füzérekkel és ősi porral behintve. Körben a falaknál több tölgyfa-könyvszekrény állott, melyeknek alsóbb polcait óriás ivrét alaku könyvek és gótbetűs negyed-rétűek sora töltötte meg, a felsőket pedig pergamentbe kötött tizenkettedrétűek. A középső könyvszekrény fölött Hippokrates bronz mellszobra állott, mellyel, némely hírforrás szerint, dr. Heidegger praxisának minden nehéz esetében tanácskozni szokott. A szoba legsötétebb sarkában magas, keskeny tölgyfa fülke állott, félig nyitott ajtóval, melyből határozatlanul csontváz vált láthatóvá. Két könyvszekrény között tükör függött, magas, poros lapját elhomályosult aranyozott rájában mutatva be. A sok csodálatos történet közt, melyet e tükrőről beszéltek, azt mesélték, hogy az orvos összes elhunyt betegének szelleme hátaírain belől tartózkodik és rá szokott meredni, valahányszor arrafelé néz. A szoba szemközti fala ifjú hölgy életnagyságu arcképével volt diszítve, selyem, atlasz és brokát fakó pompájába öltözötten s ruhá-

lady, arrayed in the faded magnificence of silk, satin, and brocade, and with a visage as faded as her dress. Above half a century ago, Dr. Heidegger had been on the point of marriage with this young lady; but, being affected with some slight disorder, she had swallowed one of her lover's prescriptions, and died on the bridal evening. The greatest curiosity of the study remains to be mentioned; it was a ponderous folio volume, bound in black leather, with massive silver clasps. There were no letters on the back, and nobody could tell the title of the book. But it was well known to be a book of magic; and once, when a chambermaid had lifted it, merely to brush away the dust, the skeleton had rattled in its closet, the picture of the young lady had stepped one foot upon the floor, and several ghastly faces had peeped forth from the mirror; while the brazen head of Hippocrates frowned, and said, — «Forbear!»¹⁰⁾

Such was Dr. Heidegger's study. On the summer afternoon of our tale a small round table, as black as ebony, stood in the centre of the room, sustaining a cut-glass vase of beautiful form and elaborate workmanship. The sunshine came through the window, between the heavy festoons of two faded damask curtains, and fell directly across this vase; so that a mild splendor was reflected from it on the ashen visages of the five old people who sat around. Four champagne glasses were also on the table.

«My dear old friends.» repeated Dr. Heidegger, «may I reckon on your aid in performing an exceedingly curious experiment?»

Now Dr. Heidegger was a very strange old gentleman, whose eccentricity had become the nucleus for a thousand fantastic stories. Some of these fables, to my shame be it spoken, might possibly be traced back

jához hasonló fakó arccal. Több mint félszázad előtt dr. Heidegger éppen házasságot akart kötni ez ifjú hölgygel, de valami jelentéktelen betegség támadta meg s lenyelte egyikét szerelmese orvosi rendelvényeinek és meghalt a lakodalmi estén. Még hátra van, hogy megemlitsem a dolgozószoza legnagyobb ritkaságát: sulyos ivrétű kötet volt, fekete bőrbe kötve, tömör ezüst kapcsokkal. Nem volt felírás a hátán és senki sem tudta megmondani a könyv címét. De jól tudták, hogy varázs-könyv; s egyszer, mikor egy szobalány felemelte, csak éppen hogy a port lekefélje, a csontváz zörgött fülkéjében, az ifju hölgy arcképe egy lépet a padlón és több kísérteties arc kukucskált ki a tükörből, míg Hippokrates bronz feje összeráncolta homlokát s azt mondta: „Hagyjad!”

Ilyen volt dr. Heidegger dolgozószobája. Elbeszélésünk nyári délutánján a szoba közepén kis kerek ébenfekete asztal állott, mely szép formájú, finom művü metszettüveg-edényt tartott. A napfény bejött az ablakon két fakó damaszk-függöny nehéz félkoszoruja közt és egyenesen az edényen át sütött, úgy hogy halvány ragyogás verődött vissza róla a körötte ülő öt öreg hamuszürke arcára. Négy pezsgős pohár is volt az asztalon.

— Kedves régi barátaim, — ismételte dr. Heidegger — számíthatok segítségükre egy rendkívül csodálatos kísérlet végrehajtásánál?

Nos, dr. Heidegger igen furcsa öreg ur volt, kinek különcsége ezer fantasztikus történet magva lett. E mesék közül néhányat, szégyenszemre legyen mondva, valószínűleg vissza lehet nyomozni az én

to my own veracious self; and if any passages of the present tale should startle the reader's faith, I must be content to bear the stigma of a fiction monger.¹¹⁾

When the doctor's four guests heard him talk of his proposed experiment, they anticipated nothing more wonderful than the murder of a mouse in an air pump, or the examination of a cobweb by the microscope, or some similar nonsense, with which he was constantly in the habit¹²⁾ of pestering his intimates. But without waiting for a reply, Dr. Heidegger hobbled across the chamber, and returned with the same ponderous folio, bound in black leather, which common report affirmed to be a book of magic. Undoing the silver claps, he opened the volume, and took from among its blackletter pages a rose, or what was once a rose, though now the green leaves and crimson petals had assumed one brownish hue, and the ancient flower seemed ready¹³⁾ to crumble to dust in the doctor's hands.

«This rose,» said Dr. Heidegger, with a sigh, «this same withered and crumbling flower, blossomed five and fifty years ago. It was given me by Sylvia Ward, whose portrait hangs yonder; and I meant to wear it in my bosom at our wedding. Five and fifty years it has been treasured between the leaves of this old volume. Now,¹⁴⁾ would you deem it possible that this rose of half a century could ever bloom again?»

«Nonsense!» said the Widow Wycherly, with a peevish toss of her head. «You might as well ask whether an old woman's wrinkled face could ever bloom again.»

«See!» answered Dr. Heidegger.

He uncovered the vase, and threw the faded rose into the water which it contained. At first, it lay

igazmondó énemig; s ha a jelen elbeszélés valamely részlete megingatná az olvasó bizalmát, bele kell nyúgodnom, hogy a kacsákkal kereskedők bélyegét viseljem.

Mikor a négy vendég hallotta az orvost tervezett kísérletéről beszélni, semmi csodálatosabbat nem vártak, mint egy egér meggyilkolását a légszivattyuban, vagy pókháló megvizsgálását a mikroszkóppal, vagy valami hasonló ostobaságot, amilyenekkel állandóan zaklatni szokta meghitt barátait. De anélkül, hogy válaszra várna, dr. Heidegger átbicegett a szobán és avval a sulyos, fekete bőrbe kötött folianssal tért vissza, melyről az általános hír azt állította, hogy varázskönyv. Az ezüst kapcsokat kikapcsolva felnyitotta a kötetet és gótbetűs lapjai közül kivett egy rózsát, vagy ami egykor rózsza volt, bár zöld levelei és bíbor szirmai most egyféle barnás színt öltöttek, s úgy látszott, mintha a régi virág porrá akarna morzsolódní az orvos kezében.

— Ez a rózsza, — mondta dr. Heidegger sóhajtvá — ugyanez a hervadt és széthulló rózsza virágzott ötvenöt év előtt. Sylvia Ward adta nékem, kinek arc képe amott függ; és keblemen akartam viselni esküvőnkön. Ötvenöt évig őriztem e régi kötet lapjai közt. Nos, lehetségesnek tartanak, hogy ez a félszázados rózsza valaha ismét virulhatna?

— Bolondság! — mondta özvegy Wycherlyné, kedvetlen fejcsóválással. Épugy kérdezhetné, hogy egy öreg asszony ráncos arca valaha ismét virulhat-e.

— Nézzék! — válaszolta dr. Heidegger.

Levette az edény fedelét és a hervadt rózsát a benne lévő vízbe dobta. Eleinte könnyedén feküdt a

lightly on the surface of the fluid, appearing to imbibe none of its moisture. Soon, however, a singular change began to be visible. The crushed and dried petals stirred, and assumed a deepening tinge of crimson, as if the flower were reviving from a deathlike slumber; the slender stalk and twigs of foliage became green; and there was the rose of half a century, looking as fresh as when Sylvia Ward had first given it to her lover. It was scarcely full blown; for some of its delicate red leaves curled modestly around its moist bosom, within which two or three dewdrops were sparkling.

«That is certainly a very pretty deception,» said the doctor's friends; carelessly, however, for they had witnessed greater miracles at a conjurer's show; «pray how was it effected?»

«Did you never hear of the Fountain of Youth?» asked Dr. Heidegger, «which Ponce De Leon, the Spanish adventurer, went in search of two or three centuries ago?»

«But did Ponce De Leon ever find it?» said the Widow Wycherly.

«No,» answered Dr. Heidegger, «for he never sought it in the right place. The famous Fountain of Youth, if I am rightly informed, is situated in the southern part of the Floridian peninsula, not far from Lake Macaco. Its source is overshadowed by several gigantic magnolias, which, though numberless centuries old, have been kept as fresh as violets by the virtues of this wonderful water. An acquaintance of mine, knowing my curiosity in such matters, has sent me what you see in the vase.»

«Ahem!» said Colonel Killigrew, who believed not a word of the doctor's story; «and what may be the effect of this fluid on the human frame?»

folyadék felszínén s úgy látszott, mintha semmit nem szivna fel annak nedvéből. De nemsokára különös változás lett láthatóvá. Az összegyűrt száraz szirmok megmozdultak és a bíbor mélyülő színét vették fel, mintha a virág feléledne valami halálszerű szunnyadásból; a karcsu szár és leveles gallyak megzöldültek; és a félszázéves rózsza ott oly üdének látszott, mint mikor Sylvia Ward kedvesének adta. Aligha volt teljesen kinyilva, mert gyöngéd vörös levelei közül néhány szerényen fodorodott nedves keble körül, melyben két-három harmatcsepp csillogott.

— Kétségtelenül igen csinos csalódás, — mondták az orvos barátai, de közömbösen, mert nagyobb csodák tanúi voltak egy bűvész mutatványánál, — kérjük, hogyan jött létre?

— Hallottak valaha az *Ifjúság Kutjáról*? — kérdezte dr. Heidegger — melynek keresésére indult Ponce de Leon, a spanyol kalandor, két-három évszázad előtt?

— És megtalálta valaha Ponce de Leon? — kérdezte özvegy Wycherlyné.

— Nem — válaszolta dr. Heidegger — mert sohasem kereste jó helyen. A híres Ifjúság Kutja, ha helyesen tájékoztattak, a floridai félsziget déli részén fekszik, nem messze Macaco tavától. Forrását több óriási magnolia árnyékolja be, melyek, bár számtalan évszázad óta élnek, a csodálatos víz hatóerői által oly üdék maradtak, mint az ibolyák. Egy ismerősöm, aki tudja, mennyire érdekelnek ily dolgok, küldte nékem, amit az edényben látnak.

— Hm! — szólt Killigrew ezredes, ki egy szót sem hitt az orvos történetéből — és vajjon mi e folyadék hatása az emberi szervezetre?

«You shall judge for yourself, my dear colonel,» replied Dr. Heidegger; «and all of you, my respected friends, are welcome to¹⁵⁾ so much of this admirable fluid as may restore to you the bloom of youth. For my own part, having had much trouble in growing old, I am in no hurry to grow young again. With your permission, therefore, I will merely watch the progress of the experiment.»

While he spoke, Dr. Heidegger had been filling the four champagne glasses with the water of the Fountain of Youth. It was apparently impregnated with an effervescent gas, for little bubbles were continually ascending from the depths of the glasses, and bursting in silvery spray at the surface. As the liquor diffused a pleasant perfume, the old people doubted not that it possessed cordial and comfortable properties; and though utter sceptics as to its rejuvenescent power, they were inclined to swallow it at once. But Dr. Heidegger besought them to stay a moment.

«Before you drink, my respectable old friends,» said he, «it would be well that, with the experience of a lifetime to direct you, you should draw up ¹⁶⁾ a few general rules for your guidance, in passing a second time through the perils of youth. Think what a sin and shame it would be, if, with your peculiar advantages, you should not become patterns of virtue and wisdom to all the young people of the age!»

The doctor's four venerable friends made him no answer, except by a feeble and tremulous laugh; so very ridiculous was the idea that, knowing how closely repentance treads behind the steps of error, they should ever go astray¹⁷⁾ again.

«Drink, then,» said the doctor, bowing: «I re-

— Ítéld meg Ön maga, drága ezredesem — válaszolta dr. Heidegger, — s Önöknek mindannyiuknak, tisztelt barátaim, rendelkezésükre áll e csodálatos folyadékából annyi, amennyi visszaadhatja Önöknek az ifjuság virágzását. Ami engem illet, mivel sok bajomba került megöregedni, nem sietek ismét megfiatalodni. Ezért, engedelmmükkel, csupán meg akarom figyelni a kísérlet lefolyását.

Amíg beszélt, dr. Heidegger megtöltötte a négy pezsgős poharat az Ifjuság Kutjának vizével. A viz nyilván pezsdülő gázzal volt telítve, mert állandóan kis buborékok szálltak fel a poharak mélyéből és pattantak ezüstös habbá a felszínen. Mivel az ital kedves illatot árasztott, az öregek nem kételkedtek benne, hogy szíverősítő és kellemes tulajdonságai vannak; s bár a legnagyobb mértékben hitetlenek voltak megifjító erejét illetőleg, hajlandók voltak azonnal felhajtani. De dr. Heidegger kérte őket, várjanak egy percig.

— Mielőtt isznak, tiszteletreméltó öreg barátaim — mondta —, jó lenne, ha egy élet tapasztalataival, ami utba igazítja Önöket, néhány általános szabályt fogalmaznának meg, hogy vezessék Önöket, mikor másodszor átmennek az ifjuság veszélyein. Gondolják meg, milyen bűn és szégyen lenne, ha az Önök különös előnyeivel, nem válnának az erény és bölcsesség mintaképeivé a jelen kor egész ifjusága számára.

Az orvos négy tiszteletreméltó barátja csupán gyöngé és reszketős nevetéssel válaszolt; oly nagyon nevetséges volt a gondolat, hogy, tudva, mily szorosan lépked a megbánás a vétek lábnyomai mögött, valaha ismét megtévelyedhetnének.

— Igyanak hát, — szólott az orvos meghajolva: —

joyce that I have so well selected the subjects of my experiment.»

With palsied hands, they raised the glasses to their lips. The liquor, if it really possessed such virtues as Dr. Heidegger imputed to it, could not have been bestowed¹⁸⁾ on four human beings who needed it more wofully. They looked as if they had never known what youth or pleasure was, but had been the offspring of Nature's dotage,¹⁹⁾ and always the gray, decrepit, sapless, miserable creatures, who now sat stooping round the doctor's table, without life enough in their souls or bodies to be animated even by the prospect of growing young again. They drank off²⁰⁾ the water, and replaced their glasses on the table.

Assuredly there was an almost immediate improvement in the aspect of the party, not unlike what might have been produced by a glass of generous wine, together with a sudden glow of cheerful sunshine brightening over all their visages at once. There was a healthful suffusion on their cheeks, instead of the ashen hue that had made them look so corpse-like. They gazed at one another, and fancied that some magic power had really begun to smooth away the deep and sad inscriptions which Father Time had been so long engraving on their brows. The Widow Wycherly adjusted her cap, for she felt almost like a woman again.

«Give us more of this wondrous water!» cried they, eagerly. „We are younger — but we are still too old! Quick—give us more!»

«Patience, patience!» quoth Dr. Heidegger, who sat watching the experiment with philosophic coolness. «You have been a long time growing old. Surely, you might be content to grow young in half an hour! But the water is at your service.»

örvendek, hogy oly jól megválasztottam kísérletem alanyait.

Béna kezükkel ajkukhoz emelték poharukat. Ha az itálnak valóban voltak olyan hatóerői, amilyeneket dr. Heidegger tulajdonított néki, nem lehetett volna négy oly emberi lénynek nyujtani, akiknek keservesebb szükségük lett volna rá. Ugy látszott, mintha sohasem ismerték volna, mi a fiatalság és gyönyör, hanem a gyerekesse öregedett Természet sarjai lettek volna s mindig ily szürke, elaggott, kiszáradt, nyomorult teremtések, akik most itt ültek meggörnyedve az orvos asztala körül s még ahhoz sem volt elegendő élet testükben és lelkükben, hogy felélénkitse őket maga a megfiatalodás reménye. Egészen kiitták a vizet s visszatették poharaikat az asztalra.

Kétségtelenül szinte rögtönös javulás állt be a társaság külső színében; hasonlatos ahhoz, amit egy pohár erős bor okozhatott volna, együttesen a vidám napsugár hirtelen lángolásával, mely egyszerre bera-gyogja mindnyájuk arcát. Az egészség pirja futotta el orcáikat a hamuszürke szín helyett, mely oly hullaszerüvé tette őket. Egymásra néztek s azt képzelték, hogy valamely bűvös hatalom valóban kezdte elsimitani a mély és szomorú felírásokat, melyeket Idő Apó oly hosszú időn át homlokukra vésett. Özvegy Wycherlyné megigazitotta főkötőjét, mert szinte megint asszonynak érezte magát.

— Adjon még ebből a csodás vízből! — szóltak mohón. — Fiatalabbak vagyunk — de még mindig nagyon öregek vagyunk! Gyorsan — adjon még!

— Türelem, türelem! — mond dr. Heidegger, aki filozófikus hidegvérrel figyelte a kísérletet. — Önök hosszú időn át öregedtek meg. Bizonyára meg lehetnek elégedve, ha egy félóra alatt megfiatalodnak. De a víz szolgálatukra áll.

Again he filled their glasses with the liquor of youth, enough of which still remained in the vase to turn half the old people in the city to the age of their own grandchildren. While the bubbles were yet sparkling on the brim, the doctor's four guests snatched their glasses from the table, and swallowed the contents at a single gulp. Was it delusion? even while the draught was passing down their throats, it seemed to have wrought a change on their whole systems. Their eyes grew clear and bright; a dark shade deepened among their silvery locks, they sat around the table, three gentlemen of middle age, and a woman, hardly beyond her buxom prime.

«My dear widow, you are charming!» cried Colonel Killigrew, whose eyes had been fixed upon her face, while the shadows of age were flitting from it like darkness from the crimson daybreak.

The fair widow knew, of old, that Colonel Killigrew's compliments were not always measured by sober truth; so she started up and ran to the mirror, still dreading that the ugly visage of an old woman would meet her gaze. Meanwhile, the three gentlemen behaved in such a manner as proved that the water of the Fountain of Youth possessed some intoxicating qualities; unless, indeed, their exhilaration of spirits were merely a lightsome dizziness caused by the sudden removal of the weight of years. Mr. Gascoigne's mind seemed to run on²¹) political topics, but whether relating to the past, present, or future, could not easily be determined, since the same ideas and phrases have been in vogue these fifty years. Now²²) he rattled forth full-throated sentences about patriotism, national glory, and the people's right; now he muttered some perilous stuff or other in a sly and doubtful whisper, so cautiously that even his own

Ismét megtöltötte poharukat az ifjuság italával, melyből még elég maradt az edényben, hogy a város öregeinek felét saját unokáik korára változtassa át. Még a buborékok ott csillogtak a pohárszálen, mikor a doktor négy vendége felkapta poharát az asztalról és tartalmát egyetlen hajtásra lenyelte. Érzéksalóadás volt? már mialatt a korty lement torkukon, mintha változást okozott volna egész szervezetükben. Szemük tisztább és fényesebb lett; sötét árny mélyült ezüstös fürteik közé; ott ültek az asztal körül, három középkorú uriember és egy asszony, alig piros-pozsgás tavaszán túl.

— Édes asszonyom, Ön elbájoló! — szólt Killigrew ezredes, ki a nő arcára szegezte szemét, mialatt a kor árnyai lelebegtek róla, mint a sötétség a bibor hajnalhasadáskor.

A szép özvegy régtől tudta, hogy Killigrew ezredes bókjait nem mindég bírálja meg a józan igazság, felugrott hát és a tükörhöz szaladt, még mindég félve, hogy egy öreg asszony csunya arcával találkozik tekintete. Eközben a három uriember olyan módon viselkedett, ami bizonyította, hogy az Ifjuság Kutjából való viznek valami részegítő tulajdonságai vannak; hacsak valóban kedvük derülése nem csupán vidám szédület volt, melyet az évek súlyának hirtelen eltávolítása okozott. Ugy látszott, Gascoigne ur szelleme politikai tárgyakra fordult, de hogy a multa, jelenre vagy jövőre vonatkozókra-e, nem lehetett könnyen meghatározni, mivel ugyanazok az eszmék és szólások voltak divatban az utolsó ötven évben. Hol teleorku mondásokat kerepelt hazafiasságról, nemzeti dicsőségről és a nép jogáról; hol valamilyen veszélyes ostobaságot mormogott ravasz, határozatlan sutto-gással, oly óvatosan, hogy még a maga lelkiismerete is alig tudta elkapni a titkot; hol ismét kimért nyel-

conscience could scarcely catch the secret; and now, again, he spoke in measured accents,²³⁾ and a deeply deferential tone, as if a royal ear were listening to his well-turned²⁴⁾ periods. Colonel Killigrew all this time had been trolling²⁵⁾ forth a jolly bottle song, and ringing his glass in symphony with the chorus, while his eyes wandered toward the buxom figure of the Widow Wycherly. On the other side of the table, Mr. Medbourne was involved in a calculation of dollars and cents, with which was strangely intermingled a project for supplying the East Indies with ice, by harnessing a team of whales to the polar icebergs.

As for the Widow Wycherly, she stood before the mirror courtesying and simpering to her own image, and greeting it as the friend whom she loved better than all the world beside. She thrust her face close to the glass, to see whether some long-remembered wrinkle or crow's foot²⁶⁾ had indeed vanished. She examined whether the snow had so entirely melted from her hair that the venerable cap could be safely thrown aside. At last, turning briskly away, she came with a sort of dancing step to the table.

«My dear old doctor,» cried she, «pray favor me with another glass!»

«Certainly, my dear madam, certainly!» replied the complaisant doctor; «see! I have already filled the glasses.»

There, in fact, stood the four glasses, brimful of this wonderful water, the delicate spray of which, as it effervesced from the surface, resembled the tremulous glitter of diamonds. It was now so nearly sunset that the chamber had grown duskier than ever; but a mild and moonlike splendor gleamed from within the vase, and rested alike on the four guests and on the doctor's venerable figure. He sat in a high-

ven beszélt és mélyen alázatos hangon, mintha királyi fül figyelne kiesztergályozott körmondaira. Killigrew ezredes ezen egész idő alatt vidám bordalt dudolt s poharát csördítette a kardallal összhangzásban, míg szeme özvegy Wycherlyné pirospozsgás alakja felé barangolt. Az asztal másik oldalán Medbourne ur dolárokkal és centekkel való számításba bonyolult, mellyel furcsa módra valami terv keveredett össze, hogy Kelet-Indiát ellátja jéggel, egy csapat cethalnak a sarki jéghegyekhez való felkantározásával.

Ami özvegy Wycherlynét illeti, ott állt a tükör előtt bókolva és kacarászva a maga képéhez; s úgy üdvözölve azt, mint barátot, kit az egész világnál jobban szeret. Arcát közel dugta az üveghez, hogy lássa, vajjon némely ránc vagy szarkaláb, melyre régen emlékezett, igazán eltünt-e. Megvizsgálta, vajjon a hó egészen leolvadt-e hajáról, hogy a tisztos főkötőt nyugodtan félredobhatja-e. Végül fürgén elfordulva, táncszerű lépésekkel jött az asztalhoz.

— Édes öreg doktorom, — szólt — kérem, szerencséltesen még egy pohárral!

— Bizonyára, drága asszonyom, bizonyára! — válaszolta az előzékeny orvos — nézze, már meg is töltöttem a poharakat.

Valóban ott állt a négy pohár, csordultig tele e csodálatos vízzel, melynek finom habja, amint a felszínen pezsgett, gyémántok reszkető csillogásához hasonlított. Most oly közel volt a naplemente, hogy a szoba még borongósabb lett, mint valaha; de az edényből szelid holdszerű ragyogás sugárzott és megpihent ugyanugy a négy vendégen, mint az orvos tiszteletreméltó alakján. Magashátu, gondosan faragott

backed, elaborately-carved, oaken arm-chair, with a gray dignity of aspect that might have well befitted that very Father Time, whose power had never been disputed, save by this fortunate company. Even while quaffing the third draught of the Fountain of Youth, they were almost awed by the expression of his mysterious visage.

But, the next moment, the exhilarating gush of young life shot through their veins. They were now in the happy prime of youth. Age, with its miserable train of cares and sorrows and diseases, was remembered only as the trouble of a dream, from which they had joyously awoke. The fresh gloss of the soul, so early lost, and without which the world's successive scenes had been but a gallery of faded pictures, again threw its enchantment over all their prospects. They felt like new-created beings in a new-created universe.

«We are young! We are young!» they cried exultingly.

Youth, like the extremity of age, had effaced the strongly-marked characteristics of middle life, and mutually assimilated them all. They were a group of merry youngsters, almost maddened with the exuberant frolicsomeness of their years. The most singular effect of their gayety was an impulse to mock the infirmity and decrepitude of which they had so lately been the victims. They laughed loudly at their old-fashioned attire, the wide-skirted coats and flapped waistcoats of the young men, and the ancient cap and gown of the blooming girl. One limped across the floor like a gouty grandfather; one set a pair of spectacles astride of⁷²⁾ his nose, and pretended to pore over²⁸⁾ the black-letter pages of the book of magic; a third seated himself in an arm-chair, and strove to imi-

tölgyfa-karosszékben ült; külsejének ősz méltósága jól illett volna magához az igazi Idő Apóhoz, kinek hatalmát sohasem vonták kétségbe e boldog társaság kivételével. Már miközben az Ifjuság Kutjából a harmadik kortyot itták, szinte megfélemlítette őket az orvos titokzatos arcának kifejezése.

De a következő pillanatban az ifju élet vidámitó áradata átszáguldott ereiken. Most a fiatalság boldog virágkorában voltak. Az öregkorra, gondokból, bánatokból s betegségekből álló nyomoruságos kíséretével, csak úgy emlékeztek, mint valami álom viszonytagságaira, amelyből vidáman felébredtek. A lélek üde fénye, melyet oly korán elvesztettek s amely nélkül a világ egymást követő jelenetei csupán fakó képek tára volt, ismét ráborította ígézetét minden reményükre. Ugy érezték magukat, mint ujonnan teremtetett lények valami ujonnan teremtetett mindenségben.

— Fiatalok vagyunk! Fiatalok vagyunk! — kiáltották ujjongva.

Az ifjuság a végső életkorhoz hasonlatosan eltörölte az élet derekának mélyrevéselt jellemző vonásait és kölcsönösen egymáshoz hasonlóvá tette őket. Vig ifjak csapata volt, szinte megbolondulva fiatal éveik szertelen elevenségében. Vidámságuk legfurcsább hatása az az ingerük volt, hogy kicsufolják a gyöngeséget és aggságot, melynek nemrégien áldozatai voltak. Hangosan nevettek ódivatu ruházatukon, az ifjak szélesszárnnyu kabátján és leffentyüs mellényén, meg a virágzó lány régi főkötőjén és ruháján. Egyik úgy sántikált át a padlón, mint valami köszvényes nagyapó; másik szemüveggel nyergelte meg orrát s úgy tett, mintha a varázs-könyv gótbetűs lapjaiba merülne; a harmadik karosszékbe helyezkedett és dr. Heidegger tisztos méltóságát igyekezett utánozni. Az-

tate the venerable dignity of Dr. Heidegger. Then all shouted mirthfully, and leaped about the room. The Widow Wycherly — if so fresh a damsel could be called a widow — tripped up to the doctor's chair, with a mischievous merriment in her rosy face.

«Doctor, you dear old soul,» cried she, «get up and dance with me!» And then the four young people laughed louder than ever, to think what a queer figure the poor old doctor would cut.²⁹⁾

«Pray excuse me,» answered the doctor quietly. «I am old and rheumatic, and my dancing days were over long ago. But either of these gay young gentlemen will be glad of so pretty a partner.»

«Dance with me, Clara!» cried Colonel Killigrew.

«No, no, I will be her partner!» shouted Mr. Gascoigne.

«She promised me her hand, fifty years ago!» exclaimed Mr. Medbourne.

They all gathered round her. One caught both her hands in his passionate grasp — another threw his arm about her waist — the third buried his hand among the glossy curls that clustered beneath the widow's cap. Blushing, panting, struggling, chiding, laughing, her warm breath fanning each of their faces by turns, she strove to disengage herself, yet still remained in their triple embrace. Never was there a livelier picture of youthful rivalry, with bewitching betuty for the prize. Yet, by a strange deception, owing³⁰⁾ to the duskiness of the chamber, and the antique dresses which they still wore, the tall mirror is said to have reflected the figures of the three old, gray, withered grandsires, ridiculously contending for the skinny ugliness of a shrivelled grandam.

But they were young: their burning passions proved them so. Inflamed to madness by the coquetry of

tán mindnyájan boldogan rikoltottak és szerte ugráltak a szobában. Özveggy Wycherlyné — ha ily üde leánykát lehet özvegynak nevezni — odatípegett az orvos székéhez, pajkos jókedvvel rózsás arcán:

— Doktor, drága öreg lélek, — szólt — keljen fel és táncoljon velem! És a négy fiatal teremtés még hangosabban nevetett, amint elgondolta, mily furcsa szerepet játszana a szegény öreg doktor.

— Engedelmet kérek, — válaszolta nyugodtan az orvos. — Öreg vagyok és rheumás, s az én táncos napjaim réges rég elmúltak. De a vidám ifju urak közül akármelyik örülni fog ily csinos társnőnek.

— Velem táncoljon, Klára! — kiáltott Killigrew ezredes.

— Nem, nem, én akarok a párja lenni! — ordította Gascoigne ur.

— Nekem ígérte kezét, ötven év előtt! — kiabálta Medbourne ur.

Mindannyian köré gyültek. Egyik szenvedélyes szorításával megragadta mindkét kezét, másik átölelte derekát, harmadik betemette kezét a fényes fűrtökbe, melyek az özvegyi főkötő alá gyültek. Elpirult, lihegett, küszködött, pörlekedett, nevetett, s meleg lehetete felváltva legyezte arcukat, amint kiszabadulni igyekezett s mégis hármias ölelésükben maradt. A fiatalos vetélykedésnek, melynek elragadó szépség a jutalma, sohasem volt még elevenebb képe. De furcsa csalódás folytán, a szoba homályossága s a még mindig rajtuk lévő régi öltözetek következtében, a magas tükör állítólag három öreg, ősz, hervadt nagyapó alakját tükrözte vissza, kik egy fonnyadt anyóka vézna rutságáért vetélkedtek.

De fiatalok voltak: égő szenvedélyeik bizonyították. Örületre lobbanva a leány-özveggy kacérsága ál-

the girl-widow, who neither granted nor quite withheld her favors, the three rivals began to interchange threatening glances. Still keeping hold³¹⁾ of the fair prize, they grappled fiercely at one another's throats. As they struggled to and fro, the table was overturned, and the vase dashed into a thousand fragments. The precious Water of Youth flowed in a bright stream across the floor, moistening the wings of a butterfly, which, grown old in the decline of summer, had alighted there to die. The insect fluttured lightly through the chamber, and settled on the snowy head of Dr. Heidegger.

«Come, come,³²⁾ gentlemen, — come, Madam Wycherly,» exclaimed the doctor, «I really must protest against this riot.»

They stood still and shivered; for it seemed as if gray Time were calling them back from their sunny youth, far down into the chill and darksome vale of years. They looked at old Dr. Heidegger, who sat in his carved arm-chair, holding the rose of half a century, which he had rescued from among the fragments of the shattered vase. At the motion of his hand, the four rioters resumed their seats; the more readily, because their violent exertions had wearied them, youthful though they were.

«My poor Sylvia's rose!» ejaculated Dr. Heidegger, holding it in the light of the sunset clouds; «it appears to be fading again.»

And so it was. Even while the party were looking at it, the flower continued to shrivel up, till it became as dry and fragile as when the doctor had first thrown it into the vase. He shook off the few drops of moisture which clung to its petals.

«I love it as well thus as in its dewy freshness,» observed he, pressing the withered rose to his with-

tal, ki sem meg nem adta, sem teljesen meg nem tagadta kegyeit, a három vetélytárs fenyegető pillantásokat kezdett váltani. Még mindig fogva tartva a szép zsákmányt, vadul megragadták egymás nyakát. Amint fel-le dulakodtak, az asztal felborult s az edény ezer darabra tört. Az ifjuság drága vize fényes sugárban folyt át a padlón és megnedvesítette egy pillangó szárnyait, mely a hanyatló nyár idején megöregedve ide szállt meghalni. A rovar könnyedén átlebegett a szobán és dr. Heidegger havas fejére telepedett le.

— Elég, elég, uraim! — ej, Wycherlyné asszony! — kiáltott a doktor — valóban tiltakoznom kell e zenebona ellen.

Mozdulatlanul álltak és dideregtek: mert úgy tűnt nekik, mintha az ősz Idő hívna őket napos ifjuságukból vissza, mélyen le az évek hűvös, sötét völgyébe. Az öreg dr. Heideggerre néztek, ki faragott karosszékeben ült, a félszázéves rózsát tartva, melyet kimentett a szétzuzott edény töredékeiből. Kezének intésére a négy zsivajgó ismét elfoglalta helyét, annál készségesebben, mert heves erőlködéseik kifárasztották őket, noha fiatalok voltak.

— Szegény Sylviám rózsája! — tört ki dr. Heidegger, amint az alkonyi felhők fényébe tartotta — úgy látszik, ismét hervad.

És úgy volt. Mialatt a társaság nézte, a virág tovább zsugorodott, míg végre oly száraz és törékeny lett, mint mielőtt a doktor az edénybe dobta. Az orvos lerázta a pár cseppnyi nedvességet, mely szirmaihoz tapadt.

— Épügy szeretem így, mint harmatos üdeségében, — jegyezte meg, a hervadt rózsát hervadt ajkák-

ered lips. While he spoke, the butterfly fluttered down from the doctor's snowy head, and fell upon the floor.

His guests shivered again. A strange chillness, whether of the body or spirit they could not tell, was creeping gradually over them all. They gazed at one another, and fancied that each fleeting moment snatched away a charm, and left a deepening furrow where none had been before. Was it an illusion? Had the changes of a lifetime been crowded into so brief a space, and were they now four aged people, sitting with their old friend, Dr. Heidegger?

«Are we grown old again, so soon?» cried they, dolefully.

In truth they had. The Water of Youth possessed merely a virtue more transient than that of wine. The delirium which it created had effervesced away. Yes! they were old again. With a shuddering impulse, that showed her a woman still, the widow clasped her skinny hands before her face, and wished that the coffin lid were over it, since it could be no longer beautiful.

«Yes, friends, ye are old again,» said Dr. Heidegger, «and lo! the Water of Youth is all lavished on the ground. Well — I bemoan it not; for if the fountain gushed at my very doorstep, I would not stoop to bathe my lips in it — no, though its delirium were for years instead of moments. Such is the lesson ye have taught me!»

But the doctor's four friends had taught no such lesson to themselves. They resolved forthwith to make a pilgrimage to Florida, and quaff³³) at morning, noon, and night, from the Fountain of Youth.

hoz szorítva. Amig beszélt, a pillangó lelebegett a doktor havas fejéről s a padlóra hullt.

Vendégei ismét dideregtek. Furcsa hidegség, hogy testi vagy lelki-e, nem tudták megmondani, lopózott lassan mindnyájukra. Egymásra néztek és azt képzelték, hogy minden tűnő pillanat elragad valami bájt és mélyülő barázdát hagy, hol imént semmiféle nem volt. Káprázat volt? Egy egész élet változásai ily rövid időszakba zsufolódtak és most négy öreg teremtés voltak, öreg barátjuknál, dr. Heideggernél üldögélve?

— Ismét megöregedtünk, ily hamar? — kiáltottak bánatosan.

Valóban megöregedtek. Az Ifjuság Vizének csupán a bornál mulékonyabb ereje volt. A delirium, melyet előidézett, elpezsgett. Igen! ismét öregek voltak. Az özvegy arca elé kulcsolta aszott kezét iszonyodó ösztönnel, mely mutatta, hogy még mindig asszony, és azt kívánta, bárha a koporsó fedele lenne fölötte, mivel nem lehet többé szép.

— Igen, barátaim, ismét öregek vagytok — szólt dr. Heidegger — és ime! az Ifjuság vize teljesen elpazarlódott a földön. Nos, — én nem siratom: mert ha a forrás éppen a küszöbömnél folya, akkor sem hajolnék le, hogy megfüröszsem benne ajkamat — nem én, bárha deliriuma pillanatok helyett évekig tartana. Ez a tanulság, melyre tanítottak!

De az orvos négy barátja maga nem tanult belőle. Azonnal elhatározták, hogy Floridába zarándokolnak és reggel, délben, este nagyokat isznak az Ifjuság kutjából.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Jegyzetek.

¹⁾ *vigor* = az amerikai írásmód az *our* végű szavakat *er*-ral írja; *vigour* = (élet)erő, erély, hatás. — ²⁾ *to prejudice against* = elfogulttá tesz vkivel szemben, elidegenít vkitől, vmitől. — ³⁾ *to motion* = int, figyelmeztet; vkinek jelt ad (kézmozdulattal). — ⁴⁾ *to be desirous of* = nagyon kívánni vmit. — ⁵⁾ *festoon* = füzér, félkoszoru (diszítésre); *to festoon* = koszorúkkal diszít. — ⁶⁾ *black-letter* = fraktura, gót betű. — ⁷⁾ *Hippokrates* = az orvosi tudomány görög megalapítója. — ⁸⁾ *authority* = tekintély, bizonyíték, hatóság; (irodalmi vagy történeti) forrás. — ⁹⁾ *full-length* = életnagyságu. — ¹⁰⁾ *to forbear* = abbahagyni, tartózkodni vmitől; elkerülni vmit. — ¹¹⁾ *fiction* = koholmány, elképzelés, kacsa; költemény, regényirodalom; *monger* = szatócs, kiskereskedő; (összetételekben:) aki méltatlan, kisszerű módon foglalkozik, kereskedik vmivel. — ¹²⁾ *to be in the habit of* = vmit tenni szokott. — ¹³⁾ *to be ready to* = készülni vmit tenni; *to seem* = látszik, *it seems* = úgy látszik; *it seems ready to* = úgy látszik, kész vmire, látszólag készülni vmit tenni. — ¹⁴⁾ *now* = most, jelen(leg), minap; nos, hát. — ¹⁵⁾ *welcome* = szívesen látott, szívesen vett, kellemes; *to be welcome to* = rendelkezésére áll vmi. — ¹⁶⁾ *to draw up* = fogalmaz, tervez. — ¹⁷⁾ *to go astray* = téves irányba menni, eltévedni; megtévelyedni. — ¹⁸⁾ *to bestow (up)on* = ad(ományoz), nyújt. — ¹⁹⁾ *dotage* = (magas kortól) gyerekesé válás, szellemi gyöngeség; majomszeretet. — ²⁰⁾ *to drink off (out, up)* = egészen kiinni. — ²¹⁾ *to run on* = vmivel foglalkozni; vmiért bolygolni. — ²²⁾ *now...now* = hol...hol... — ²³⁾ *accident* =

hangsúly, ékezet; szólásmód; *accents* = szavak, nyelv, beszéd. — ²⁴⁾ *well-turned* = formás, szerencsés (mondás). — ²⁵⁾ *to troll* = dudol, énekel, trilláz. — ²⁶⁾ *crow* = varju; *crow's foot* = szarkaláb: kis ráncok a szem körül. — ²⁷⁾ *astride of* = lovagolva vmin, lovas módra ülni vmin. — ²⁸⁾ *to pore over (on, upon)* = figyelmét központosítja vmire, figyelmesen tanulmányoz vmit; vmibe elmerül. — ²⁹⁾ *to cut a figure* = szerepel, szerepet játszik. — ³⁰⁾ *owing* = köszönhető vkinek, vminek; *owing to* = miatt, vmi következtében. — ³¹⁾ *hold* = fogás, átkarolás, birtoklás; *to keep hold of* = fogva tartani, megtartani. — ³²⁾ *come* — a *to come* ige parancsoló módja, mely szinte indulatszóvá lett: rajta! fell előre! gyorsan! *come, come* = hagydi! hallgass. — ³³⁾ *to quaff* = kiiszik; nagyokat iszik, dőzsöl.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Kétnyelvű Klasszikus Könyvtár

Az eddig megjelent füzetek közül a következők kaphatók:

Angolul és magyarul:

- Bret Harte:** The Idyll of Red Gulch (47)
Chesterton: The Eye of Apollo (17)
Dickens: The Black Veil (33)
Emerson: Art (45)
Gissing: A Man of his Day (39)
Hawthorne: Dr. Heidegger's experiment (60)
Irwing: Don Juan (62)
Jerome: Ready for Sea (29)
Lamb: Shakespeare's Tempest (27)
Mark Twain: A Restless Night (23)
Pain Barry: The Window (25)
Poe: Hop-Frog (55)
Wells: The Red Room (37)
Wells: The Sea Raiders (49)
Wilde: The Happy Prince (1)
Wilde: The Selfish Giant (21)
Wilde: The Devoted Friend (31)
Wilde: The Remarkable Rocket (41)

Franciául és magyarul:

- Balsac:** Le Grand d'Espagne (59)
Courteline: La Loi sur les Chiens (35)
Daudet: Les Trois Messes Basses (30)
Farrère: Le Gardien de Cimetière (28)
France: Le Jongleur de Notre-Dame (22)

- France:** Le Petit Soldat de Plomb (38)
France: La Descente de Marbode aux Enfers (46)
Gautier: Le Pied de Momie (12)
Gourmont: Mains de Reine (48)
Maeterlinck: Sur la Mort d'un Petit Chien (18)
Maupassant: Une Vendetta (40)
Maupassant: Un Duel (42)
Mérimée: Le Corse (Mateo Falcone) (24)
Mérimée: L'Enlèvement de la Redoute. — Ce qu'il en coûte de sauver une Turque (61)
Rolland: Le Buisson Ardent (50)
Stendhal: La Duchesse de Paliano (57)
Zola: Le Paradis des Chats (32)

Olaszul és magyarul:

- D'Annunzio:** Cincinnato (20)
Fraccaroli: Il Capriccio di un Pomereggio d'Estate (34)
Manzoni: Viva il pane! (53)
Pellico: Zanze (54)
Puccini: La Carbonaia (44)

Németül és magyarul:

- Brentano:** Die drei Nüsse (56)
Hauff: Die Geschichte von Kalif Storch (36)
Hoffmann: Ritter Gluck (58)

Oroszul és magyarul:

- Puskin:** Metelj (43)